

# Hoe schrijf je een liefdesbrief?

**Alle fases in de liefde noden tot een brief: het vooruitlopen op een relatie, het samen naar een dolgelukkige toekomst uitzien en het terugkijken naar dingen die alweer voorbij lijken te zijn. En alle drie fases kennen volgens *Vrouwkje Tuinman* hun eigen 'liefdesbrieven'.**

**D**e beste liefdesbrief die ik ooit schreef, was aan een geliefde onbekende. Eén dag, dertien jaar geleden, werkten we als uitzendkracht in een broodfabriek. Tussen de vacuüm-trekker en de bakplaten sprong een vonk over. Er werd gestaard, een handje vastgehouden, en dat was het, want we hadden allebei al verkering.

Tien jaar later schreef ik hem een brief. Of hem – eerder de verzameling eigenschappen die ik aan hem verbonden had. De ideale man die ik van hem had gemaakt. Het ging niet om het versturen. Veel brieven komen niet verder dan mijn dagboek, of een doos op zolder. Als ik verdrietig ben, of ik inspiratie nodig heb voor een verhaal of gedicht, pak ik ze erbij en herlees wat ik ooit vond en voelde.

Emotionele bekentenissen opschrijven is vaak makkelijker dan iemand in vivo zeggen wat je voelt. Een brief bloost niet, zei Cicero al. Maar een brief is wel degelijk een bewijs. Een fysieke manier van vastleggen. Of het nu een fax betreft of een gekalligrafeerd stuk perkament.

Dat is het leuke én het enge aan liefdesbrieven. De reden waarom ze worden vernietigd en met roze lintjes eromheen voor eeuwig worden bewaard. De reden waarom je, direct nadat je de envelop hebt gepost, spijt hebt. De brief uit de bus wilt vissen, de postbode op wilt wachten. Een minnaar van enkele nachten mocht een aantal zeer genante brieven van me ontvangen. Daar maak ik me wel eens zorgen over, want inmiddels is hij enigszins beroemd. Aan de andere kant, ik heb ook behoorlijk genante brieven van hem.

In een eigen doosje. Want ik ben een echte hamsteraar. Iedere liefde krijgt bij mij zijn eigen doos. Als je de dingen niet kunt laten gebeuren door ze op te schrijven, kun je ze op zijn minst concreet maken door ze een eigen plek te geven.

Wat is een liefdesbrief? Een brief waarin men van zijn liefde getuigt, zegt *Van Dale*. Zo rijk geschakeerd als die liefde kan zijn, zo breed ook de brieven. En even tijdloos.

Héloïse en Abélard begin twaalfde eeuw, de tot kunstvorm verheven brieven van de renaissance, de uitgesproken erotica van Anaïs Nin en Henry Miller; de schrijvers zijn lang en breed begraven, maar hun gevoelens nog net zo actueel als toen. Een liefdesbrief is niet alleen wat de schrijver ervan maakt, maar vooral wat de ontvanger erin leest. Om simpelweg te melden dat je van de ander houdt, kun je ook een voorbedrukte kaart kopen. De belangrijkste eis aan een liefdesbrief is individualiteit. Dat begint al vóór het openen van de envelop. Ik ruik altijd goed

**Een liefdesbrief is niet alleen wat de schrijver ervan maakt, maar vooral wat de ontvanger erin leest. Om simpelweg te melden dat je van de ander houdt, kun je ook een voorbedrukte kaart kopen.**

aan de post van een (potentiële) geliefde. De brief is letterlijk een stukje van hemzelf, en als dat na opening figuurlijk niet zo blijkt te zijn, zou hij direct waardeeloos worden.

Een standaard sollicitatiebrief leidt meestal niet tot een gesprek. Ook een liefdesbrief moet overkomen alsof hij alleen van jou had kunnen komen, en nooit aan een ander gericht had kunnen zijn. Verleiden doe je niet met algemeenheden, ongeloofwaardige complimenten of met clichés (hoe waar die ook mogen zijn), maar met overgave, door jezelf bloot te geven en een ander in zijn eigen aantrekkingskracht te laten geloven. Een liefdesbrief is beter dan het lief zelf, vond Slauerhoff.

Alle fases in de liefde noden tot een brief. Je hebt hem of haar net ontmoet en de ander weet nog van niets. Je weet via via dat de ander wacht op jouw eerste stap. Er is al wat gebeurd, maar hoe het verder gaat is onduidelijk. Je gaat met elkaar en wilt de spanning er een beetje inhouden. Of het gaat niet zo lekker. Of je bent een tijdje op reis en mist de ander. Of juist niet. Het is uit aan het gaan. Of al uit. Of je haat de ander zo erg dat het wel liefde moet zijn.

Hier houden we het bij drie fases. Het vooruitlopen op een relatie, het samen naar een dolgelukkige toekomst uitzien en het terugkijken naar dingen die alweer voorbij lijken te zijn.

**Romantiek** Allereerst de veroveringsfase. Romantiek ten top. Je hebt nog niet veel te verliezen en tegelijkertijd alles.

Verleiden doe je niet met algemeenheden, maar met overgave, door jezelf bloot te geven en een ander in zijn eigen aantrekkingskracht te laten geloven. Een liefdesbrief is beter dan het lief zelf,

### Inhoud

- **Verliefd zijn.** De beste basis voor een goede liefdesbrief is verliefd zijn. Stoppen is dan lastiger dan op de juiste woorden te komen. Soms gaat het meer om de liefde voor de liefde, om het verlangen naar het verlangen. Dan kun je het wellicht beter bij dagboekantekeningen laten, dan een ander in verwarring te brengen met gevoelens die meer over jezelf gaan dan over hem of haar.
- **Oefenen.** Begin nooit meteen op handgeschreven papier. Maak kladjes, desnoods in je computer. Vraag je af wat je precies beoogt met je brief. Bekijk kritisch of dat er ook daadwerkelijk in staat.
- **Neem de tijd.** Schrijven op een voor jou of jullie belangrijke plek of dag kan helpen.
- **Durf te fantaseren.** Een liefdesbrief mag erotisch zijn. Pak er gerust een woordenboek bij als je er niet direct uitkomt, dat kan je op nieuwe formuleringen brengen. Het kan spannend zijn om te horen dat je het zo sensueel vindt hoe hij altijd zijn bril omhoog duwt of hoe zij haar haren uit haar ogen strijkt. Dit soort dingen kun je, in de loop van de briefwisseling, subtiel opbouwen naar meer seksueel getinte passages. Als fantasieën op papier niet worden gewaardeerd, belooft dat niet veel voor de praktijk. Niet slecht om dat maar vast te weten.
- **Humor en zelfspot** mogen. Nee: moeten. Een liefdesbrief is erbij gebaat als hij niet te zwaar overkomt.
- **Vermijd alledaagse onderwerpen.** Een romantisch A-4tje vol poëtische loftuitingen op de geliefde wordt eenvoudig teniet gedaan door twee zinnestukjes over de auto die kapot is. Liefdesbrieven zijn, anders dan het echte leven, een ideale wereld van jullie en van niemand anders. Doe daar je voordeel mee.

Het is zaak je open en bescheiden op te stellen, maar ook weer niet te kwetsbaar te zijn. De veroverende brief bestaat uit vijf elementen:

1. **introdutie.** Jij neemt het initiatief tot iets dat in het hoofd van de ander wellicht nog niet bestaat. Soms is het zelfs nodig om uit te leggen wie je ook alweer bent. Met een zin als 'ineens ben ik je een brief aan het schrijven' of 'waarschijnlijk komt deze brief onverwacht' kun je de plank nauwelijks mislaan.
2. **aanleiding.** Er is een moment geweest waarna je de moeite nam om een brief te gaan schrijven. Meestal de laatste ontmoeting met je gehoopte geliefde. Vertel daar iets over. Waarom maakte het moment zo'n indruk? Werd er iets speciaals gezegd of gedaan? Wat voelde je toen het samenzijn voorbij was? Schets dit beeldend en roep op hoe bijzonder jullie contact was.
3. **object van liefde.** Een beschrijving van de laatste ontmoeting kan eenvoudig voortvloeien in een omschrijving van wat de persoon in kwestie bij je oproept. Iedereen hoort graag mooie dingen over zichzelf, maar wel graag in termen waarin hij zich herkent. Zeggen dat de ander zulke mooie ogen heeft, komt minder aan dan een vlamme omschrijving van die aparte kleur, die je doet denken aan een prachtige reis door Griekenland, omdat... Als je dit niet durft, houd het dan bij niet-fysieke dingen. Wat doet of zegt de ander precies wat zo'n indruk op je maakt?
4. **wensen.** Een duidelijke aanleiding is nog geen motivatie. Bedenk wat je eigenlijk wilt. Een dikke relatie met kinderen en al? Kom serieus over, zonder al deze dingen te benoemen. Wil je

een bepaald gesprek uitdiepen? Snijd het onderwerp nog eens aan en maak duidelijk dat de ander je nieuwsgierigheid heeft geprikkeld. Probeer niet te claimen, maar vraag nooit meer dan je wilt of aandurft. Het is helemaal niet verkeerd om wat onderwerpen te bewaren. Je wilt immers dat er een vurige correspondentie op gang komt.

5. **anticipatie.** Wil je niets anders dan een nieuwe ontmoeting, stel dat dan concreet voor. Ooit kreeg ik een Ansichtkaart van de Martinitoren, van iemand van wie ik vermoedde dat hij me leuk vond. Ik wist het zeker toen de achterkant uiterst luchtig voorstelde samen van het uitzicht te willen genieten. Het kon ook dichterbij huis, op 'mijn' Domtoren bijvoorbeeld – of het nu wel of niet ironisch bedoeld was, bleef in het midden. We spraken af.

**Het vervolg** Als de eerste gezamenlijke schreden op het liefdespad zijn gemaakt, hoef je niet met schrijven te stoppen. Brieven wakkeren de vlam aan en zorgen dat dingen die je in het echt niet zo snel uitspreekt, toch gezegd kunnen worden. In principe kun je bij tweede, derde of honderdste liefdesbrief het eerdergenoemde stramien volgen. Minder omzichtig, steeds openhartiger. Houd de tweespraak in stand: monologen maken geen correspondentie. Laat zien dat je met de ander bezig bent. Dat je hem of haar waardeert en vooral ook het contact dat jullie hebben. Bedank voor de brief die je van de ander ontving en ga in op elementen daaruit. Naar eeuwenoud Japans gebruik zou je kunnen kiezen voor de morning after-brief. Dit is een soort 'recensie' van de geweldige dag, avond of nacht die jullie

vond Slauerhoff.

hebben doorgebracht. Durf te zeggen dat je de ander mist, en hoe het voor jou voelt om bij elkaar te zijn.

Dit hoeft geen ellenlang suikerzoet verhaal op te leveren. Het kan eenvoudiger, door iets persoonlijks bij de brief te voegen. Een toepasselijk krantenknipsel bijvoorbeeld. Als tweede afspraakje maakte ik ooit een strandwandeling. Aan het betreffende strand was net een kunstwerk onthuld. De dag na ons bezoek was het beeld verdwenen en dit haalde alle kranten. Mijn vriendje stuurde me het voorpaginanieuws op. Een kort briefje suggereerde dat wij, gezien het slechte weer, misschien wel de enigen waren die het beeld hadden gezien. Zoiets, maar ook een gedicht of een foto, schept een directe band. Bovendien heb je meteen een onderwerp om over te schrijven.

**Het is voorbij** Ten slotte is er probleemfase. De relatie is (bijna) voorbij. En jij bent het er misschien wel niet mee eens.

In principe volg je dezelfde opbouw als in zwijmbrieven. Je vraagt je van tevoren af wat je beoogt, en probeert dat zo goed mogelijk weer te geven. Vraag bijvoorbeeld om een helder besluit (zonder dat voor te koken). Sluit een antwoord niet uit. Door slechts frustraties te spuien, voel je je wellicht eventjes beter, maar gaat het contact er niet op vooruit. Bovendien is de kans groot dat je je achteraf schaamt. Een vuistregel is dan ook: geen brief verzenden die je zelf afsluit met de woorden dat de lezer hem maar moet verbranden. En laat je brief altijd een dag liggen voor je hem verstuurt.

Inhoudelijk kun je net zo bloemrijk zijn als toen het nog leuk was. Scheid de liefde die je nog voelt zoveel mogelijk van de woede die je kwelt. Het zijn twee pijnlijke maar verschillende emoties: verwar ze niet. Zeker niet als je duidelijkheid wilt van de ontvanger.

Voor alle fases geldt: houd het simpel. Als je veel omhaal nodig hebt om steeds hetzelfde uit te leggen, ben je er waarschijnlijk zelf niet uit. Dan kun je niet verwachten dat de lezer jouw emotionele verwickelingen wél snapt. Schrijf liever te weinig maar persoonlijk en goed overdacht, dan te veel en daardoor ongehoorzaam. Je kunt ervan uit gaan dat als de lezer je brief niet begrijpt, hij hem

nog wel een keer leest. Waarschijnlijk doet hij dat ook wel als hij het wel begrijpt. Zoniet, dan zat het met de liefde sowieso niet goed.

### Oefening 1

Wat is de beste liefdesbrief die je ooit hebt gehad of geschreven? Waarom is dat zo? Heeft het te maken met een al dan niet gelukkige uitkomst van de relatie? Lees je de brief nu anders dan destijds?

### Oefening 2

Werk het onderstaande stukje liefdesbrief zo beeldend mogelijk uit.

'Je hebt de mooiste ogen die ik ooit gezien heb. Als je naar me lacht, krijg ik het warm. Volgens mij zijn we voor elkaar geschapen.'

Probeer na te gaan welke bewoordingen het verhaal persoonlijk maken, en wanneer je over de rand van het cliché gaat.

### Oefening 3

Schrijf een korte liefdesbrief aan iemand tegenover wie je neutraal staat (groenteman, onderbuurvrouw). Probeer na te gaan hoe je deze vreemde probeert te karakteriseren. Zou je met dezelfde frisse blik naar je geliefde kunnen kijken?

### Bronnen en leestips

- Hier is mijn hart: over het schrijven van liefdesbrieven, Chris Stickers (Contact 2001)
- Cahier d'amour: liefdesbrieven, samenst. Luc Coorevits (Nijgh & Van Ditmar 1994)
- Waar jij niet bent, is niemand - liefdesbrieven uit de wereldliteratuur, samenst. Gaby Vanden Berghe (Lannoo 1994)
- Ik kan het niet langer verbergen: over liefdesbrieven, met een keuze uit de brieven van Belle van Zuylen, Willem Bilderdijk, Multatuli, Willem Kloos & Jeanne Reyneke van Stuwe, Martinus Nijhoff en Anna Blaman, samenst. Nelleke Noordervliet (Meulenhoff 1993)
- How to write love letters, Michelle Lovric (Shooting Star Press 1995)
- The secret life of the love song, The Flesh Made Word, Two Lectures by Nick Cave, Nick Cave (cd, 2000)
- Brieven aan Doornroosje, Toon Tellegen (Querido 2003)
- Schrijven doe je zo, Iris Pronk (Querido 2006)

## Vorm

### - Denk na over papier en pen.

Niet iedereen waardeert romantische kaarten met baby's erop, ze kunnen zelfs volkomen verkeerd worden opgevat. Ik ben zelf erg milieubewust en schrijf veel op achterkanten van stencils en zienfondsbrieven. Niet iedereen staat daar voor open. Luxe papier zal eerder een roze bewaarlintje krijgen, maar voorkom dat de vorm de inhoud overschaduw.

### - Dateer.

Liefdesbrieven moeten net als de liefde de illusie wekken dat ze voor de toekomst, voor altijd zijn.

### - Schrijf met de hand.

Prinses Juliana liet brieven aan haar dochters door een grafoloog beoordelen, om te weten wat ze voor vlees in de kuip had. Je handschrift zegt veel en maakt de brief persoonlijk. Er is één uitzondering. Als je een slecht leesbaar handschrift hebt, kun je juist de portee van je brief verknallen doordat belangrijke passages niet te ontcijferen zijn. Gebruik in zo'n geval de tekstverwerker en zoek een andere (niet-digitale!) manier om de tekst persoonlijk te maken.

### - Vermijd hoofdletters,

uitroepetekens, algemene complimenten, eindeloze herhalingen en alle andere dingen die aangeven dat je er met je woorden niet uitkomt en het dus misschien allemaal niet zo zeker weet.

### - Denk na over aanhef en afsluiting.

Deze kan in de loop van de briefwisseling oplopen in intimiteit en tederheid. Zo had ik vreemd opgekeken als de Martinitorenman me de eerste keer al 'suikerdruif' had genoemd. Dat kon pas na onze eerste kus en vele maanden. Let erop wat de ander schrijft, hoe hij begint en afsluit. Ga daar subtiel overheen, maar maak er geen halszaak van. 'Er zijn brieven waarbij het vraagstuk wat men erboven moet zetten zo moeilijk is, dat de brief nooit geschreven wordt', is een uitspraak van de Duitse aforist Ernst Hohenemser.